

Maria Garganté: «La festa ha de ser l'oportunitat per una experiència transformadora»

T eltemps.cat/article/59733/

Xavier Puig i Sedano

Maria Garganté | Juanma Ramos

Segueix-nos a Facebook per assabentar-te dels nostres darrers reportatges

Troba contraintuïtiu que la festa pugui ser un manament?

Aquesta és la primera contradicció que genera la lectura que proposem del decàleg. Com pot ser un manament una cosa que ens és plaent i ens commina a deixar de fer una cosa que normalment fem per obligació com és treballar. Sembla que l'hedonisme que es desprèn de la festa sigui incompatible amb quelcom prescriptiu. Aquí penso que és un rau una d'aquestes contradiccions o angles morts que trobem en el manament. Què vol dir això de fer festes?, de quina manera?, amb quins condicionants?, com s'ha servit el poder d'aquest manament? Hi ha moltes coses a considerar.

Santificar la festa podria ser contradictori, també, amb el sentit irreverent que té moltes vegades la festa?

Parlar de festa és parlar d'un espectre molt gran de la celebració. Des del que seria una festa més marcada per la litúrgia o per un calendari. D'origen agrícola o pagà, després degudament cristianitzat, i que segueix un ordre o la festa més espontània, la que no està prevista i pot inquietar més l'autoritat perquè s'escapa de les formes més reglades de control.

Hi ha res en comú entre aquestes dues menes de festa?

Tenen en comú la interrupció del temps ordinari. Una festa institucionalitzada ens dona més pautes i ens commina a seguir des de l'excepcionalitat festiva una determinada ritualitat. Mentre, altres festes, de caràcter més informal, potser no tindran aquestes mateixes pautes, però això no vol dir que no siguin festes igualment dirigides. La festa hi ha algú que la convoca, que la inicia. Fins i tot, en el que seria l'espai més lax i procliu a l'espontaneïtat hi existeixen uns codis i una suposada ritualitat.

Dins aquest context, quin sentit té la paraula santificar?

Santificar, dins el context del decàleg, ve a dir que cal mantenir l'observança. No fer festa de qualsevol manera, sinó seguint un determinat ritual i observant el caràcter sagrat i també reflexiu i d'autoexamen que pugui tenir la festa. No podem negligir, que aquest santificaràs va de bracet, en les societats antigues però ja culturalment sofisticades, amb el naixement de les castes sacerdotals. Hi ha uns sacerdots que tenen la gestió del temple i són els que convoquen i prescriuen les pràctiques rituals i, d'alguna manera, justifiquen la seva pròpia existència.

El llibre forma part d'una sèrie sobre els manaments que s'ha encarregat a diversos autors. Quin sentit té encarregar a una especialista en l'art barroc com vostè aquest manament en concret?

La festa és un element molt consubstancial a la cultura del barroc. És un moment extraordinàriament vitalista. Un moment en el qual, institucionalment, des de la religió catòlica hi ha una voluntat propagandística extraordinària i això es posa de manifest amb les festes religioses i amb la intensificació de solemnitats com el Corpus Christi. Barroc i festa van de bracet.

Per això diu que entrar al temps festiu és entrar al misteri?

Una mica. Per molt que hàgim previst o pensat allò que volem que passi en la festa, sempre hi ha un esdevenidor que no controlem. Això que se'ns escapa, d'alguna manera també ens atrapa. Forma part de l'atractiu de la festa saber que realment no sabem què en pot sortir.

Per què comença el llibre fent una glossa del preludi, de la pre-festa?

Com passa en altres àmbits, a vegades, el preludi pot acabar sent millor que la mateixa festa o que el nucli dur de la festa. Seria, una mica, com preparar un viatge. El preludi és la intuïció del que serà la festa i la preparació per imaginar com exactament volem que sigui. Ens posa en relació amb les nostres expectatives, il·lusions i esperances. La interrupció del temps ordinari per entrar en l'àmbit d'allò extraordinari sempre té un component d'excepcionalitat. Secretament, tots esperem que ens passi alguna cosa extraordinària, bona, i que pugui canviar el rumb de la nostra vida. L'expectativa de tot això és molt gran i forma part del preludi. Una altra cosa és que hi hagi un preludi organitzat o comunitari com el que trobem en les comissions de festa que preparen una Festa Major o els guarniments dels carrers.

En la festa en si, diu al llibre, també hi ha una anticipació del que ha de venir...

La festa, com a moment excepcional, com a moment liminar, és un moment de trànsit. És un moment en què, fora de la nostra quotidianitat, estem més oberts, inconscientment, a la intuïció d'en quin lloc ens situem en la nostra vida i la societat. En aquest moment excepcional se'ns revelen, sovint, moltes intuïcions o moltes coses sobre si el moment posterior a la festa és la vida a la qual volem tornar. Fora de la quotidianitat, potser, ens adonem que la vida que portem no ens agradava. Reivindico la festa com a moment de trànsit que ens pot aportar una lucidesa intuïtiva. Fora de la quotidianitat se'ns fan evidents algunes veritats o determinades epifanies.

Hi ha res sagrat, encara, a les festes d'avui dia?

Depèn del que considerem per sagrat. Soc molt de Mircea Eliade (encara que ja sigui un clàssic) que defensa l'existència del sagrat encara que sigui desvinculada de qualsevol religió oficial. El sagrat va més enllà d'una codificació estrictament professional. El sagrat és allò que ens connecta amb el misteri, amb una cosa que va més enllà de la mateixa materialitat. Una cosa sagrada, per nosaltres, pot ser una música que vam escoltar en el moment que vam conèixer l'amor de la nostra vida. Sagrat és un lloc que ha estat important o s'ha esdevingut una cosa crucial per nosaltres. Sagrat és un moment de l'any que per nosaltres és important. Per tant, podem identificar allò sagrat amb la festa.

Avui hi ha qui critica que hi hagi "l'obligació" de fer festa uns dies concrets. Quin sentit té pautar festes al calendari?

Seguim un tipus de calendari molt antic. Avui dia, un calendari que té moltes festes de caràcter religiós, però vinculades a un cicle de caràcter agrícola, sovint. Nadal no deixa de ser, també, una festa que celebra l'arribada de la llum, del temps clar. El mateix passa amb Sant Joan o el solstici d'estiu. El mateix passa amb celebracions que podem associar al final de la sega a l'estiu o les festes de primavera -Setmana Santa i Corpus. Seguim una ritualització a la qual s'ha adaptat el sistema civil o l'estructura civil a l'hora de governar el temps d'una societat. Això també passa amb la setmana. Per què fem festa el cap de setmana i no dimarts i dimecres? Això també té un origen en aquest calendari, diferent de si és el jueu, el cristià o el musulmà.

Té un sentit comunitari la pauta temporal de les festes?

Aquesta pauta també facilita un determinat consens a l'hora d'organitzar la societat. I d'organitzar-la al dret laboral. El dret del descans i el dret a fer festa són als drets humans. Com vehiculem la festa? Per consens social i de l'estructura l'hem adaptat al que seria la festa que seria d'origen religiós, tot i que avui no és observada com a tal. Però, bé, la idea de comunitat és molt present a la festa. No hi ha festa si no hi ha gent que fa festa, si no hi ha un consens social de la gent que fa festa.

Assenyala al llibre que, tot sovint, la festa passa per davant dels drets de les dones. Per què?

He volgut introduir el que en el context actual en diem perspectiva de gènere perquè sovint, durant molts segles, homes i dones no hem viscut la festa de la mateixa manera. Per exemple, pel que fa a la participació o la presència pública en la festa. Si poguéssim

veure l'estructura d'una processó de Corpus que era la festa més important per veure i ser vist, veuríem que tots els que desfilen eren homes i les dones tenien un paper més d'espectadores. Però, si acceptem que la festa té un component indissociable de la comensalitat festiva, del menjar i beure en comunitat, cal veure a càrrec de qui ha anat la preparació d'aquesta part tan important de la festa. Les dones han estat molts anys a la rereguarda, eren les que feien possible la comensalitat festiva. També amb la invisibilitat que comporta. No parlo de fa segles, arribant pràcticament fins avui dia, recordo com als actes de matí de festa major, les dones, com la meva mare, pràcticament no hi participaven perquè havien de ser a casa fent el dinar de festa major. Els que podien participar del ball de bastons o fer castells eren homes. Una altra cosa és que les dones hem anat guanyant espais dins la visibilitat festiva. Fins i tot la vivència nocturna de la festa, el moment del ball en què les identitats, en certa manera, s'acaben dissolent, a vegades en companyia de l'alcohol, han estat un terreny hostil per les dones.

Com es legitimen les festes? En especial de les noves, quin és el procés d'instauració?

Estem en un moment de prestigi d'allò que és tradicional. Sembla que el component tradicional, basat sovint en una certa antiguitat, contribueix a legitimar una festa o una pràctica festiva. Però, la veritat és que assistim a l'emergència o recuperació de determinades festes que havien estat absents del nostre imaginari durant segles. Fins a quin punt és tradició, en el cas del Principat -perquè a Mallorca seria una altra cosa, recuperar el cant de la Sibil·la que ara s'ha posat de moda. Com si s'estigués recuperant una tradició de segles quan a Catalunya feia 500 anys que no es representava i si s'havia fet, s'havia fet només a determinats indrets. Però, en qualsevol cas, fer referència a una suposada tradició de fa mil anys, això ens dona legitimitat i contribueix al prestigi d'aquesta suposada recuperació. És un prestigi inventat, però que va a buscar les fonts antigues per legitimar-se. Va en paral·lel a molts processos de legitimació a escala patrimonial.

Què vol dir?

Pensar que el romànic és l'art patrimonial català per excel·lència perquè l'identifiquem amb la fundació de Catalunya com a nació. No deixen de ser construccions. La festa, en tant que patrimoni, no deixa de ser una construcció social. Però, això sí, en el moment en el qual és acceptada, i és viscuda positivament per la comunitat, pot passar a ser tradició perfectament.

Després de fer el llibre, podria dir què és el que ha de tenir una bona festa?

Ganes de fer-la, això d'entrada. Això ens torna a connectar amb la importància del prelude, de l'expectativa. Pensar que la interrupció del temps ordinari comportarà, realment, una cosa extraordinària. En aquest sentit, i per això he anat introduint falques personals, penso que la vivència de la festa és una qüestió molt personal. Podem pensar que està molt relacionada en el nostre sentit comunitari i l'extraversió perquè és quelcom que vivim sobretot de portes enfora. La festa és un aparador d'un mateix. Però, precisament, he volgut posar l'accent en la part més introvertida de la festa. La vivència

personal que és indissociable i inherent a cadascú. La vivència personal de l'expectativa i de l'encís i el desencís pot ser una experiència transformadora. La festa sempre ha de ser l'oportunitat per tenir una experiència transformadora.

Subscriu-te a El Temps i tindràs accés il·limitat a tots els continguts.